

NOTÍCIA D'ALTRES NAUFRAGIS DE VAIXELLS DE VILASSAR DE MAR O AMB TRIPULACIÓ VILASSARENCA

Equip de recerca del CEV

Resum: Com complement a la publicació els recercadors del CEV han vist oportú presentar altres breus històries de naufragis amb tripulants vilassarencs de diferents èpoques i diversos desenllaços.

Paraules Clau: Naufragis, enfonsaments, tripulació, vilassarencs.

Durant la seva existència de segles el Vilassar històric, primer com veïnat de mar i després com població independent, Vilassar de Mar ha acumulat tot un seguit d'episodis d'enfonsaments i naufragis de vaixells o de vilassarencs que han afectat la seva població. En un monogràfic dedicat a naufragis a les costes del Maresme l'equip del CEV, Centre d'Estudis Vilassarencs, creiem que no podríem deixar de fer-ne esment, tot i que fos de manera breu de tots aquells casos dels que tenim algunes dades. En aquest sentit, doncs, els estudiosos del centre hem fet una recerca d'arxius, fonts d'hemeroteca, bibliografia i altres publicacions que, sense pretendre ser exhaustiva, pugui ser útil i enriquir el coneixement sobre aquest tema als vilassarencs en general i específicament als investigadors d'aquesta temàtica d'arreu.

En primer lloc fem ressenya d'episodis d'enfonsaments i naufragis que ja són a la memòria històrica vilassarenca bé perquè van causar un impacte profund, bé perquè es van difondre en publicacions que van arribar a gran part de la població de la vila. Són les publicacions: *Sant Joan de Vilassar. Monografia* de Lluís Guardiola Prim; "*Vilassar de Mar, documental i històric*" de Vicenç Casanovas i Vila; *Vilassar de Mar, recull gràfic 1852-1965* d'Alexis Serrano, o la revista *Singladures* en les seves dues èpoques. En ressenyem els més importants:

Naufragi del bergantí *Látigo* de 250 tones, construït el 1855, de propietat vilassarenca. El comandava el capità vilassarenc *Pau Ferrés Campins* (1805-1855). Es va enfonsar davant les costes de Maó el 1855 tornant del seu primer viatge a Amèrica. Va naufragar quan es dirigia al port de Maó per fer la quarantena reglamentària que tots el vaixells procedents

d'Amèrica havien de fer a la badia de Maó (Illes Balears). Havia sortit del port de Charleston (USA) amb una càrrega de cotó i de quitrà. Van morir el capità *Pau Ferrés Campins* (1805-1855), el contramestre *Jeroni Gelpí* i dos mariners. El pilot *Joan Cahué* i els mariners *Narcís Ferrés*, *Jeroni Ferrés*, *Pere Casanovas* i altres quatre foren recollits per altres vaixells i portats al port de Maó¹.

Doble desarborament, sense arribar a naufragar, de la bricbarca *Vilassar* de 700 tones de propietat vilassarenca i que navegava amb bandera uruguaiana. El primer, l'any 1906 quan era comandada pel capità vilassarenc *Jeroni Roldós i Vila* (a) *Peixerota*², i el segon l'any 1910 en el viatge de tornada a Palma de Mallorca des de Pensacola (Florida, USA) amb càrrega de fusta, en ple Oceà Atlàntic. Comandava la nau el capità vilassarenc *Salvador Farreras i Gelpí* (1855-1917) (a) *Badó Farreras*. Resultà mort un mariner³.

Naufragi del vapor “*Isla de Mindanao*” de la companyia Transatlàntica l'any 1898 a les Illes Filipines durant la guerra hispano-nord-americana. Fou bombardejat i incendiat pel vaixell de guerra *US Concord* de l'armada dels Estats Units en el transcurs del combat de Cavite (Illes Filipines)⁴. Comandava el vaixell el capità vilassarenc *Antoni Roldós i Baleta* (1842-1909)⁵ (a) *Toni Xic*, el capità més condecorat de la marina vilassarenca.

¹ Veure: *Llibre d'òbits N°3 foli 240 del APSJV* (Arxiu Parroquial de Vilassar de Mar). També: *Guardiola Prim, Lluís Sant Joan de Vilassar de Mar, Monografia Vilassar de Mar* (1955). Pàgines 128 i 129. Cal dir que Lluís Guardiola Prim dóna dades inexactes de localització de l'enfonsament en situar-lo erròniament davant de Vilassar i amb presència de la seva esposa que el contemplà des del balcó de casa seva.

² Veure: *Guardiola Prim, Lluís Sant Joan de Vilassar de Mar, Monografia Vilassar de Mar* (1955). Pàgina 236.

³ Lluís Guardiola dedica a l'afer un capítol de la seva monografia *Sant Joan de Vilassar de Mar*, pàgina 445 i següents reproduint fragments de la crònica del *Diario de Cádiz* en les seves edicions del 3 i 5 de febrer de 1910.

⁴ Veure: el Web “Vida marítima” article *Don Antonio Roldós Baleta, el vapor “Isla de Mindanao” y Un viaje a las Filipinas* Veure: <http://vidamaritima.com/2011/08/don-antonio-roldos-y-baleta-el-vapor-isla-de-mindanao-y-un-viaje-a-filipinas/> (consultat el 30 d'octubre de 2012).

Se salvà tota la tripulació, però un temps després morí per febres el tercer oficial del vaixell, el vilassarenc *Pere Sust i Mir* (1862-1898).

El devastador temporal de 31 de gener de 1911 que afectà tota la costa catalana, del País Valencià i Múrcia i en especial Vilassar de Mar i Sant Pol de Mar. Les dues embarcacions vilassarenques afectades foren la *San Pedro* i *Xica Ma Nena* amb la mort de nou dels seus tripulants, els noms dels quals eren *Joan Ferré i Ramon* (50 anys); *Jaume Llorca i Cortés* (26 anys), *Melcior Martí i Martorell* (43 anys); *Salvador Martí i Martorell* (37 anys); *Pau Vila i Abril* (57 anys); *Francesc Garcia i Verdaguer* (64 anys); *Jeroni Carrau i Bernet* (56 anys); *Salvador Carles i Baixes* (17 anys); *Miquel Flamerich i Carbonell* (53 anys). L'únic vilassarenc supervivent fou *Jaume Lloret i Sevilla*, que era el patró del *San Pedro*⁶.

⁵ Veure: article d'Agustí Martín i Sabater *Un vilassarenc heroi del combat de Cavite* al nº 16 de la revista *Singladures* (1993) pàgines 7 i 8. També el llibre *Sant Joan de Vilassar, Monografia* de Lluís Guardiola Prim, pàgines 244 i següents, i el llibre de Juan Llabrés Bernal, *Para la historia de la compañía Transatlántica Española. Notas del Capellán D. Juan Alberti 1886-1919*.

⁶ Hi ha nombrosa bibliografia sobre aquest tema. Vegeu: GARCIA I DOMINGO, Enric: *Viure o morir al mar: El salvament marítim al Maresme*. Ed. Oikos Tau. Vilassar de Mar (1998). Pp. 72/79; BEULAS, Lluís: *Un esfereïdor temporal*. "Singladures". Butlletí del Museu Municipal de Vilassar de Mar. Núm. 4. Vilassar de Mar (1987); GIMÉNEZ BLASCO, Joan: *De la vela al vapor. La marina catalana a través d'una família de Vilassar de Mar: els Sust*. Ed. Pagès Editors. Lleida (2008). Pg. 203.

També documentació accessible digitalment. Vegeu: *Web Hemeroteca de La Vanguardia* del 26 de febrer de 1911. Vegeu:

<http://hemeroteca.lavanguardia.es/preview/1911/02/26/pagina3/33345938/pdf.html?search=jeronimo%20carrau%20bernet>

(consultat el 30 d'octubre de 2012).

Bloc: *El mar és el camí* de Joan Sol Pérez de Premià de Mar. *1911 l'any de les desgràcies*. Veure: <http://elmareselcami.blogspot.com.es/2011/01/1911-lany-de-les-desgracies.html> (consultat el 30 d'octubre de 2012).

A Vilassar de Mar se'n commemorà el centenari amb una exposició al museu Monjo titulada *1911. Sobreviure a la tempesta*. També l'ajuntament i altres associacions vilassarenques en feren un homenatge a la platja, al costat de l'espigó de Garbí. Veure:

<http://www.vilassardemar.cat/actualitat/noticies/diumenge-homenatge-a-les-victimes-vilassarenques> (consultat el 30 d'octubre de 2012).

Bricbarca va organitzar un acte de commemoració. Vegeu: <http://www.atotdrap.cat/node/729>

En segon lloc fem ressenya d'episodis de desaparicions i naufragis de vaixells, embarcacions de propietat vilassarenca o amb tripulacions de la vila. Esdeveniments o bé desconeguts, o bé amb difusió reduïda al cercle familiar, o bé oblidats a la memòria històrica de la vila i dels quals, en la majoria de casos, se'n tenen poques dades. Són els següents:

Desaparició i previsible naufragi de la Corbeta *José Roig* construïda al País de Gales el 1870 i adquirida el 1897 pels germans capitans vilassarencs *Joan i Josep Roig Puig* (a) de *Can Josep Feliu*. Va desaparèixer el novembre de 1905 en aigües del Golf de Lleó després de salpar de Marsella en direcció a Barcelona i en ruta a Amèrica amb el seus 18 tripulants de Vilassar de Mar, Premià, el Masnou i Vilassar de Dalt⁷.

Naufragis d'embarcacions de pesca vilassarenques a les costes de Marsella durant el segle XVIII i XIX. És sabut que llaüts de propietat vilassarenca passaven temporades a Marsella i també a Gibraltar abastint de peix les poblacions de la zona. Als arxius parroquials de Vilassar de Dalt, de Mar i de Santa Maria de Mataró hi ha anotacions de la desaparició o enfonsaments de embarcacions i negament de pescadors de Vilassar de Mar en les perilloses aigües del Golf de Lleó. Exemples: “1750 mort negat a les costes de Marsella de *Francesc Carrau (Pou)*, amb *Josep Roldós*, fill de Salvi, *Josep Roldós* fill d'Antoni i dos pescadors més de Tarragona i Mataró”⁸. “1798 *Francesc Cahué (Avellà)* va morir “anegat” juntament amb quatre pescadors més: *Salvador Casanovas (Parera)*, *Pau Gorgullon (Pou)*, *Jeroni Mir i Pau Vanús*”⁹. “1805 *Jaume Casanovas*

⁷ En Agustí Martín Sabater en dona notícia al número 11 any 1991 de la Revista *Singladures*. Veure: <http://www.raco.cat/index.php/Singladures/article/view/203348/271892>
<http://www.raco.cat/index.php/Singladures/article/view/203349/271893>
 (consultats el 30 d'octubre de 2012)

⁸ Veure: APSGV, Arxiu Parroquial de Sant Genís de Vilassar de Dalt, llibre d'òbits n°10 foli 80. També en Lluís Beulas i Tenas es fa ressò en un article la revista *Singladures* n° 1 de l'any 1985. Veure: <http://www.raco.cat/index.php/Singladures/article/view/202389/270714> (consultat el 30 d'octubre de 2012).

⁹ Veure: APSJV, Arxiu Parroquial de Sant Joan de Vilassar, Llibre d'òbits, registre de 31 de desembre de 1805.

(*Carrau*) pescador, mort “anegat” a les Costes de Marsella, funeral sense cos present”¹⁰. “1810 *Jeroni Gelpí Carrau* mort a Marsella”¹¹.

Naufragi l'any 1904 de la corbeta *Rosa Alegret* (Cosme Calzada) de propietat vilassarenca de 1004 tones construïda el 1869 a les costes de Florida (Estats Units) amb 16 tripulants, entre ells els vilassarencs *Joan Pou Almera*, capità, (1860-1934) (a) *Joanet el Passarell*, els oficials *Josep Casanovas Pou* (1879-1938) (a) *de Cal Tit*, i *Joan Guardiola*. Va morir també un tripulant de Palma de Mallorca¹².

Desaparició i previsible naufragi de la polacra espanyola *Orestes* en ruta cap a Santo Domingo sobre l'any 1860 i en data indeterminada. Van morir els vilassarencs Francisco Carrau Ferrés (1825-1860?) i en Joan Abril (a) *Truit* que anaven a establir-se en aquella ciutat¹³.

Naufragi del bergantí *El Nacional* (abans *Joven Merced*) de 186 tones el 28 de novembre de 1870 davant les costes del Estat Unit. El comandava el capità vilassarenc *Pau Verdaguer i Banús* (1830-1870). Havia sortit de Aguadillos (Puerto Rico) amb una càrrega de cotó i cafè amb destinació Barcelona amb una tripulació d'onze homes. Una tempesta huracanada va enfonsar el vaixell i se'n va endur tres dels mariners, la resta va romandre entre les restes durant cinc dies fins que els recollí la bricbarca nord-americana *Gazela*. Dels onze tripulants, en van morir set, inclòs el capità Verdaguer^{14 i 15}.

¹⁰ Veure: APSJV, Arxiu Parroquial de Sant Joan de Vilassar llibre d'òbits, registre de 25 maig de 1810.

¹¹ Veure: APSJV Arxiu Parroquial de Sant Joan de Vilassar, llibre d'Òbits nº2 foli 324.

¹² Les úniques referències que es disposen d'aquest enfonsament són les que dona Lluís Guardiola a la seva monografia *Sant Joan de Vilassar* quan descriu els trets biogràfics del capità Joan Pou i Almera (a) *Joanet Passarell* pàg. 237 i següents del capítol *Històries i anècdotes de la gent de mar*, i també la fotografia dels naufragis. Altra font és la nota que es reproduïx a l'Hemeroteca de La Vanguardia, el 26 de novembre 1904, un mes després de l'esdeveniment, amb l'arribada a Barcelona dels implicats procedents de Buenos Aires. Veure: <http://hemeroteca.lavanguardia.com/preview/1904/11/26/pagina-2/33390668/pdf.htm> (consultat el 30 d'octubre de 2012)

¹³ Testimoni de Pere Carrau Ferrés, germà d'un dels desapareguts establert a l'Uruguai en 1855 i un dels impulsors de Carrau & Cia. Veure: *Libro de apuntes de Pedro Carrau Ferrés* (año 1877) custodiat al museu-arxiu de la Compañia Carrau & Cia a Montevideo.

Capità Jeroni Roldós Vilà (a) “Peixerota” que patí un desarborament a la bricbarca “Vilassar” el 1906 (Fotografia del Museu de la Marina de Vilassar de Mar).

Capità Salvador Farreras (a) “Badó Farreras” que patí un desarborament de la Bricbarca Vilassar el 1910 (Fotografia del llibre Sant Joan de Vilassar de Mar, Monografia de Lluís Guardiola Prim).

Bricbarca “Vilassar” pintura propietat de la família Garcia Ferreras.

Bricbarca “Vilassar”(fotografia del llibre *Sant Joan de Vilassar de Mar, Monografia* de Lluís Guardiola Prim).

¹⁴ APSJV Arxiu Parroquial de Sant Joan de Vilassar, llibre d'Òbits 29 d'agost 1870.

¹⁵ La Revista *La Ilustración Española y americana* es fa ressò del naufragi amb una narració força dramàtica y amb dos gravats del rescat en el número 24 pàgs. 371-372. De 25-10-1870. Veure: <http://descargas.cervantesvirtual.com/servlet/SirveObras/01715741782387137438813/204786003.pdf> (consultat el 30 d'octubre de 2012).

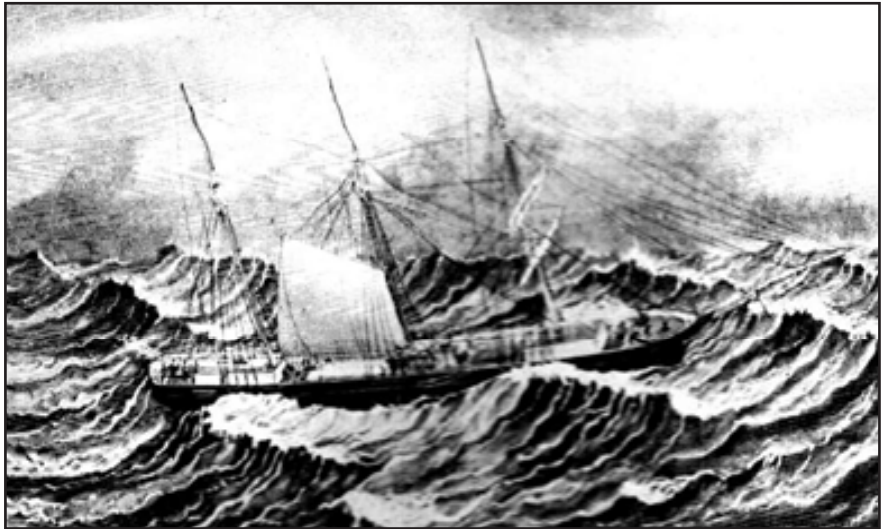
Gravat de Ramon Muns sobre el segon desarborament any 1910 de la bricbarca “Vilassar” (llibre *Sant Joan de Vilassar de Mar*, *Monografia* de Lluís Guardiola Prim).

Gravat de Ramon Muns. Lluita dramàtica contra la tempesta de la tripulació dramàtics de la bricbarca “Vilassar” 1910 (llibre *Sant Joan de Vilassar de Mar*, *Monografia* de Lluís Guardiola Prim).

“Capejar un temporal” dibuix de Ramon Muns (llibre *Sant Joan de Vilassar de Mar, Monografia* de Lluís Guardiola Prim)

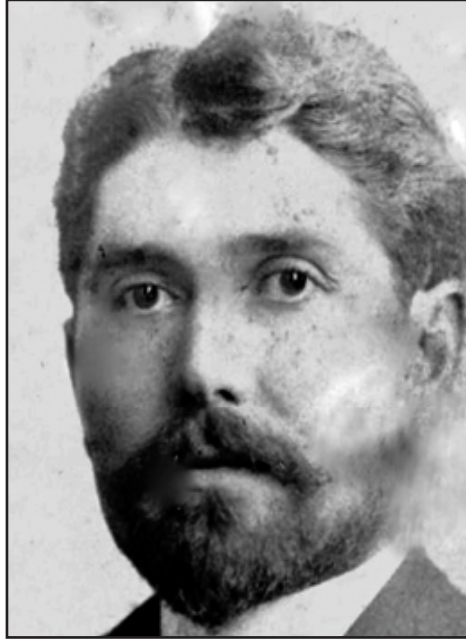
Ex-vot d'un vaixell vilassarenc la Corbeta “Angeles” al santuari de la Cisa (pintura de Pineda, llibre *Sant Joan de Vilassar de Mar, Monografia* de Lluís Guardiola Prim)

Capità Antoni Roldós Baleta (a) “Toni xic” que patí l’enfonsament
del “Isla de Mindanao” a les Filipines
(Fotografia del Museu de la Marina de Vilassar de Mar)

Vapor “Isla de Mindanao” de la Companyia Transatlántica 1898
(llibre Capitanes de Cantabria)

Capità Joan Pou Almera (a) “Passarell” que patí l’enfonsament de la corbeta
“Rosa Alegret” en les costes de Florida (USA) en 1904.
(Arxiu de la família Berdaguer Casanovas)

Josep Casanovas Pou, (a) “de Cal Tit” pilot i oficial que patí l’enfonsament de
la corbeta “Rosa Alegret” a les costes de Florida (USA) en 1904
(Arxiu de la família Berdaguer Casanovas)

Tripulació de la corbeta “Rosa Alegret” després del naufragi
(Llibre *Sant Joan de Vilassar de Mar*, *Monografia* de Lluís Guardiola Prim)